Onos Lukauskaitės-Poškienės (1906-1983)

Gyvenimo aprašymas

1906 m. sausio 29 d. gimė Šiauliuose. Tėvas – žymus visuomenės veikėjas, advokatas Stasys Lukauskis, motina – stomatologė.

1915-1918 m. šeimai pasitraukus į Rusiją, mokėsi Tartu ir Maskvos gimnazijose.

1922 m. baigė Šiaulių valstybinę gimnaziją (dabar – Didždvario gimnazija).

1922-1924 m. mokėsi vokiečių kalbos Berlyne ir studijavo biologijos mokslus Vienos universitete.

Ona Lukauskaitė, 1922 metai, Šiauliai.

Nuotraukos autorius - Maksas Rubinšteinas. Šiaulių „Aušros“ muziejus.

1924 m. įstojo į Lietuvos Universiteto Matematikos-gamtos fakulteto biologijos skyrių Kaune. Studijavo su pertrūkiais, 1938 metais baigė laikyti visus privalomuosius egzaminus.

1925 m. ištekėjo už karininko Vaclovo Poškaus.

1926 m. sausio 1 d. gimė sūnus Erdvilis.

1927-1928 m. dirbo vedėjos padėjėja Karininkų šeimų draugijos vaikų darželyje Kaune.

1928 m. liepos 11 d. gimė sūnus Vytenis.

1932-1934 m. mokytojavo Joniškio vidurinėje mokykloje.

1932 metais debiutavo periodinėje spaudoje, kaip poetė. Įsitraukė į literatūrinę veiką, spausdino kūrybą, dalyvavo literatūros renginiuose. Išleido eilėraščių rinkinius „Brangiausias pėdas“ (1933 m.) ir „Eilėraščių kraitis“ (1939 m.).

1935 m. dirbo vedėjos padėjėja Lietuvos vaiko draugijos vaikų darželyje Šiauliuose.

1935-1937 m. dirbo Šiaulių valstybinės bibliotekos knygininke (bibliotekininke).

1939 m. priimta į Lietuvos rašytojų draugiją.

1939-1940 m. dirbo Radviliškio valstybinės bibliotekos vedėja.

1940-1944 m. – reikšmingiausias jos tarnybos periodas. Dirbo Šiaulių valstybinės bibliotekos vedėja. Biblioteka tuomet buvo vienintelė mieste. Sudėtingu okupacijų ir karo laikotarpiu reikėjo ir aktyvumo, ir sumanumo nuo nacių ir nuo sovietų ginant, slapstant kultūros vertybes ir persekiojamus žmones, o kartu rūpinantis meno, literatūros vystymusi net ir labai nepalankiomis sąlygomis. O. Lukauskaitė-Poškienė buvo viena iš „Varpų“ almanacho sumanytojų, išleidimo iniciatorių.

1944 m. daug Lietuvos inteligentų, tarp jų ir O. Lukauskaitės artimieji, traukėsi į Vakarus. Ji apsisprendė likti Lietuvoje. Žuvo abu jos sūnus. Vytenis – Šiauliuose nuo karo sprogmens, o Erdvilis – nuo karo sužeidimų ligoninėje Vokietijoje. Apie vyresnįjį ilgą laiką nieko nežinojo.

1945 m. apsigyveno Vilniuje ir 1946 m. sausio mėn. įsijungė į antisovietinę rezistencinę organizaciją – Lietuvių tautinę tarybą. Pogrindinė organizacija veikė tik kelis mėnesius, visi jos nariai buvo susekti ir areštuoti.

1946 m. kovo 16 d. O. Lukauskaitė-Poškienė suimta, tardyta už parengtą „Atsišaukimą į pasaulio tautas“, kurį planuota išgabenti į užsienį.

1946 metų lapkričio 20-22 dienų karo tribunolo nuteista dešimčiai metų lagerio.

1946-1955 m. beveik 10 metų kalinta Kargopolio (Archangelsko sritis), Vorkutos ir Mordovijos griežto rėžimo darbo lageriuose.

1955 m. spalio 17 d. grįžo į Lietuvą, į Šiaulius. Darbo negavo, nes nebuvo grąžintos atimtos pilietinės teisės. Buvo izoliuota nuo bet kokios visuomeninės veiklos. Parašė atsiminimus „Lagerio pasakos“ ir „Šiaulių miesto lyrinė kronika“ (publikuoti po mirties).

Ona Lukauskaitė-Poškienė, 1958 metai, Šiauliai.

Nežinomas fotografas. Šiaulių „Aušros“ muziejus.

1976 m. lapkričio 25 d. su bendražygiais įsteigė „Helsinkio susitarimams remti Lietuvos grupę“, tapo Lietuvos „helsinkiečių“ Manifesto vienu iš penkių signatarų. Tam reikėjo egzistencinio apsisprendimo ir neeilinės drąsos. Žmogaus teisių gynėjų veikla – visuomeninė, legali, bet turėjo ir daug gilesnę laisvės, nepriklausomybės

siekio prasmę, todėl sovietinis saugumas (KGB) budriai sekė „helsinkiečius“ ir taikė įvairias sankcijas (kaip antai – grupės vado Viktoro Petkaus teismas ir įkalinimas).

Ona Lukauskaitė-Poškienė prie tėvų kapo senosiose Šiaulių kapinėse. XX a. 8 deš.

Nežinomas fotografas. Šiaulių „Aušros“ muziejus.

1983 m. gruodžio 4 d. O. Lukauskaitė-Poškienė mirė.

1983 m. gruodžio 6 d. Onos Lukauskaitės-Poškienės laidotuvės tapo antisovietine eisena, kurioje dalyvavo bendražygiai disidentai, tautiniais kostiumais pasipuošęs jaunimas, buvo nešama trispalvių tulpių puokštė.

Palaidota Ginkūnų kapinėse. 1984 m. pastatytas antkapinis paminklas – ąžuolinis Rūpintojėlis su užrašu „Išlaisvintos širdies - niekas nepavergia“. Autorius – skulptorius tautodailininkas Adolfas Teresius.

1991 sausio 10 d. Nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendimu Ona Lukauskaitė-Poškienė pripažinta buvusi neteisėtai represuota.

1999 vasario 1 d. Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus dekretu Ona Lukauskaitė-Poškienė apdovanota (po mirties) Vyčio Kryžiaus 4 laipsnio ordinu „už pasižymėjimą narsumu ir ištverme ginant Lietuvos Respublikos laisvę ir nepriklausomybę“.